СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 207. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 7-го вересня 1938. No. 207. Jersey City, N. J., Wednesday, September 7, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗЇЗД ОДВУ І КОНҐРЕС НАЦІОНАЛІСТІВ

НЮАРК. — У днях 3, 4 і 5 вересня ц. р. відбувся в Нюарку, в готелі Доґлас, восьмий зїзд ОДВУ і другий конґрес українських націоналістів в Америці. Зїзд відбувався в першім і третім дни, а конґрес у другим, себто в неділю. Делеґатів ОДВУ було коло сто, а делеґатів-гостей других сто. Крім того прибуло чимало звичайних гостей. Зїзд ОДВУ відкрив голова ОДВУ, проф. А. Грановський, підчас чого впроваджено на салю трьох представників ПУН: ґен. Віктора Курановича, полк. Романа Сушка і п. Ярослава Барановського. В імени делеґації ПУН привитав приявних ґен. Курманович.

Після того розпочалася ділова частина зїзду, себто вибір президії, до якої увійшов Г. Герман як голова, і В. Різник та Сенчук як секретарі, вибір комісій, звіти, членів централної управи ОДВУ, УЧХ і МУН. По звітах відбулась коротка дискусія і на внесок контрольної комісії уділено старій управі абсолюторію.

Другого дня відбувався конґрес. До президії крім тих осіб, що засідали на зїзді, принято п. Я. Барановського, як представника ПУН; п. М. Шарика і п. Гультая, представників Канади; проф. Грановського предсідника ОДВУ; паню Онищукову, представницю УЧХ; п. Омелянюка, представника молоді. В імені ПУН знов привитав конґрес голова делеґації, ґен. В. Курманович; згадав про ротердамську траґедію і закликав до продовжування тих ідей, які започаткував вожд Е. Коновалець. Далі привіти зложили: П. Гультай від українців в Канаді, Кальба від українців в Арґентині, п. Г. Герман зложив привіт від У. Н. Союзу, п. Е. Ляхович від „Свободи" і п. М. Хандога від УНПомочі. Далі йшли привіти делеґатів від ріжних організацій в Америці і зпоза Америки.

В суботу вечором відбувся бенкет.

В неділю пополудні розпочалися ділові наради конґресу. П. Я. Барановський виголосив в імені ПУН доклад, у якому виложив фільософічні заложення націоналізму. Відчитано доклад проф. Павличенка про економічне значіння України. В. Душник виголосив доклад про відношення між націоналізмом і культурним будівництвом. По докладах розвинулась коротка дискусія і приступлено до ухвалення резолюцій.

Третього дня продовжався зїзд ОДВУ. Відчитано проєкти комісій і розведено над ними дискусії. Потім приступлено до вибору нової управи. До неї ввійшли: проф. А. Грановський, голова; В. Череватюк, перший заступник голови; Т. Рудий, другий заступник голови; В. Різник, рек. секретар; П. Ікалович, фін. секретар; Е. Кривень, касієр; М. Леськів гол. організатор; В. Душник, редактор „Націоналіста; помічники адміністратора: Щур і Музичка. Контрольна комісія: М. Беля, Я. Ґутак і І. Гусар. Члени трибуналу: о. О. Мицик, А. Маланчук, П. Дідик, О. Онищук, Д. Шмаґала. Голова Червоного Хреста, пані С. Галичин; заступниці: пані Гук і пані Близнакова; секретарка, панна О. Небор; організаторки на ріжні округи: пані Гладун, Хавлюк, Матковська, Ворончак, Плятяй. Голова МУН, панна О. Задорецька; секр. Б. Бучак; редактори англійської частини „Націоналіста" п. Ляпіка і пані П. Різник. Ґен. Курманович заприсягнув нову управу. Делеґати зложили на визвольну боротьбу коло дві і пів тисячі долярів.

НАЦІОНАЛЬНА МАНІФЕСТАЦІЯ.

НЮ ЙОРК. — В неділю вечором, 4 вересня ц. р., відбулася в Гіподромі велика національна маніфестація в ціли підкреслення державницьких змагань українського народу. Людей було коло чотири тисячі. Саля була прикрашена українськими прапорами, а також великим портретом вожда українських націоналістів, полк. Е. Коновальця.

Маніфестацію відкрив голова комітету, п. В. Буката. Він переводив теж програму до кінця. Привитавши зібраних, він покликав до слова п. В. Душника, який виголосив рецитацію промови Зорки, сказаної колись на похороні гетьмана Хмельницького. П. Трущ виголосив декламацію. Далі йшли промови проф. Грановського, М. Шарика, Гультая, о. Ковальського, Кальби, ґен. Курмановича, полк. Сушка, о. д-ра Клодницького, о. Гундяка, пастора Кумана, Патрика МекҐваера, Я. Барановського. Бесідники підкресляли тяжке положення українського народу, а представники ПУН підносили думки, що плекають культ вожда. Переведена збірка на визвольну боротьбу принесла коло тисячі долярів.

Між промовами гарно співав хор укр. кат. церкви св. Юрія з Ню Йорку під проводом п. Т. Онуфрика.

ШЕСТИЙ КОНҐРЕС ЛІҐИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ВІДБУВСЯ В ПИТСБУРҐУ

ПИТСБУРҐ (Па.). — Три дні, від суботи до понеділка включно, 3—5 вересня, відбувся тут Шестий конґрес Ліґи Української Молоді Північної Америки. Конґрес стягнув поважне число учасників, бо зареєструвалося на нього майже двісті делеґатів та майже пятьсот гостей.

Конґрес відкрив предсідник Ліґи, Іван Романишин. Між іншим відчитав привітне письмо пані Рузвелтової до конґресу української молоді. Потім привитали конґрес: Михайло Совіський в імені місцевого конвенційного комітету, та Бойло в імені міського уряду Питсбурґа.

Головою конґресу вибрано асемблімена Стефана Ярему, заступником голови Степана Курляка, а секретарями: Параскевію Зорену й Параскевію Сокіл.

Конґрес зміся почав дебатувати над сутніми бизнесовими справами організації, коли урядники уступаючого виділу, починаючи від предсідника, предкладали свої звіти, а притому виголошували справжні реферати про потреби організації на ріжних ділянках діяльности. Д-р І. Вахно з Канади говорив про відносини Західньо-Канадійської Молоді до Ліґи Укр. Молоді Північної Америки. Анна Задорожна у своїм рефераті на тему „Орган Ліґи і його проблеми" подала між іншим факти про зорґанізування часопису „Ню Тренд" та порушила питання: який має бути напрямок часопису? перед ким має бути відповідальний редактор?

У другому дни своїх нарад конґрес перевів широку дискусію над питанням ідеольоґії, а спеціяльно над відношенням до націоналізму, демократії, фашизму, монархізму й комунізму. Дискусію почав відповідним рефератом Степан Шумейко. В живій дискусії забирали голос приявні гості зо старшої ґенерації.

Зполудня відбулася компетиція між молодечими хорами. До конкурсу станули три хори: нюйорсько-нюджерзький, вилксберський і питсбурський. Кожний з них співав добре. За найкращий признано перший (під управою Степана Марусевича). Суддями були о. Павловський, Нелі Форд, начальниця департаменту музики в одній колеґії, і Герберт Кербі, музичний критик з ґазети Сон-Телеґреф. Потім виступали танцюристи під проводом Миколи Арсенія.

Вечором відбувся в готелі Вилиема Пена бенкет. Тостмайстром був Іван Романишин, а промовляли суддя Ралф Смит, републиканський лідер Джеймс Доф, Микола Мурашко, Мирослав Січинський, Василь Шабатура; околичні священики зложили конґресові свої привіти.

Понеділковими нарадами проводив Степан Курляк. Передискутовано докладно й вирішено резолюції конґресу. Ухвалено передовсім, що орган Ліґи має мати виразно демократичний напрям. Ліґа має дати поміч українському Виставовому Комітетові в Ню Йорку. Наступний конґрес Ліґи має відбутися в Нюарку, Ню Джерзі, в останнім дни тижня перед Днем Праці в 1939 році.

Урядники Ліґи на цей рік: Іван Романишин, предсідник; заступники предсідника: Іван Білий і Марія Сарабун; секретарі: Степан Курляк, Параскевія Зорена й Доля Малевич; касієр Петро Захарчук.

Хори конґресу виступали кілька разів на радіових програмах. Місцева преса приносила части й обширні вістки про конґрес української молоді.

КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКИХ ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — У готелі Форт Пит відбувся 3 й 4 вересня конґрес українських професіоналістів. Було майже 50 учасників зо Злучених Держав і Канади.

Конґрес відкрив предсідник Союзу Українських Професіоналістів, Роман Смук. Головував інж. Малевич, секретарювали адв. пані Чопик і інж. Бабяк.

Виголошено два наукові відчити: д-р Степан Кулик з Мекіз Ракс про неплідність і проф. Микола Ґайдак про бджідництво. Постановлено між іншим видати адресар українських професіоналістів в Америці та піддержати акцію українських учених з Канади коло складання словника української й анґлійської мови.

Рішено набудуче відбувати конвенції зовсім без огляду на те, коли й де відбувається конґрес української молоді. Наступний конґрес має відбутися в Нюарку, Ню Джерзі, в першому тижні серпня 1939. Предсідником вибрано знову адв. Романа Смука; для розвинення діяльности Союзу вибрано окружних віцепрезидентів: Пізнака, Яремія, Бабяка, Михайленка, Шумейка й Панчука.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕВХАРИСТИЧНИЙ КОНҐРЕС

Стемфорд, Конн. — Евхаристичний Конґрес українців гр.-кат. обряду закінчився в понеділок, 5. вересня, архиерейською Службою Божою, котру відправив епископ К. Богачевський. Діяконували оо. Стефан Побуцький і С. Баландюк. Проповіді виголосили: оо. Каменицький і Прокодій по українськи, абат чину бенедиктів по анґлійськи. Підчас богослуження, а потім по обіді на концерті співав хор нюйорської округи під дириґентурою п. Т. Каськова. В святі взяли участь 22 священики і біля тисячі вірних.

ПРИГОДА ІМІҐРАНТКИ-НАРЕЧЕНОЇ.

Панна Анка Орескович, 19-літня сербинка, приїхала до Монтреалу (Канада), щоб вийти замуж за одного сербина. Коли дівчина побачила Марка Орескович, молодого сербина, майнера, вона „змінила свій намір" і вже не хотіла виходити за свого нареченого. Та наречений заложив уже був за неї бонд на $250, якого домагається іміґраційний уряд від наречених як запоруку, що вони вийдуть замуж, і тепер іміґраційний уряд зажадав відправити дівчину назад до Юґославії, бо вона не захотіла віддаватися за свого нареченого. Та Марко Орескович доказав, що він не є ніяким кревним панни Орескович, себто може з нею женитись, а рівночасно заявив урядові, що як уряд відішле її назад до Сербії, то він поїде за нею до Сербії й ожениться там. Це вже допевнило іміґраційних урядників і вони пустили дівчину в Канаду, а вона негайно одружилася з О-ресковичем.

ПОДОРОЖ ЛІТАКОМ ЛІКОМ НА КАШЛЮК.

У Франції дуже добрі висліди дає нова метода лікування кашлюка в дітей. Дітей, хворих на кашлюк, вивозять літаком на висоту 2,500 м. Хвора на кашлюк дитина перебуває на тій висоті півтори години. Опісля літак злітає на землю. Півтори години в повітрю з зовсім іншим тисненням лікує зовсім недугу кашлюка. Діти вертаються до здоровля.

ПРИПИНИЛИ БУДОВУ НІМЕЦЬКОЇ ҐІМНАЗІЇ В БИДҐОЩІ.

Міська управа Бидґощі припинила будову німецької ґімназії в Бидґощі, мовляв — треба узгіднювати плян розбудови міста з будівельними плянами Німецького Щкільного Товариства. З цього приводу підносить німецька преса чималий крик.

ВИБУХ У ЛЯБОРАТОРІЇ ОБІРВАВ УЧЕНОМУ ОБІ РУКИ.

У ляборатрії Шале Моден (Франція) наступила експльозія; її жертвою впав молодий учений, що працював над проблемами аеродинаміки, Макс Серрійс. Вибух обірвав йому обі руки. Перевели операцію. Вчений буде жити.

ФРАНЦІЯ СКУПЧУЄ НА НІМЕЦЬКІЙ ГРАНИЦІ ВІЙСЬКА

ПАРИЖ. — Французький військовий штаб зарядив скупчення військ над німецькою границею. Залоги в пограничних французьких фортифікаціях, званих „лінією Мажіна", будуть побільшені і скріплені. Французькі урядові бюлетені виразно говорять, що цей рух треба вважати як відповідь німцям, котрі тепер побільшили свою армію і насилають великі скріплення на французьку границю. Назагал французька публична опінія спокійна. Та ніхто не знає, чи це часом не тиша перед бурею.

АНҐЛІЙСЬКА ФЛЬОТА ГОТОВИТЬСЯ ДО БОЮ.

ЛОНДОН. — Велика частина анґлійських воєнних кораблів, наладувавши свої нутра амуніцією, вдалася на свої позиції здовж північно-східнього побережжя, що виставлене на евентуальний удар з боку Німеччини. Анґлійський урядовий бюлетень повідомляє, що це тільки „правильні маневри", але анґлійська преса виразно зазначує, що вразі війни ця фльота не моглаб мати кращої стратеґічної позиції, ніж та, яку тепер займає.

ЧЕХИ РОБЛЯТЬ ОСТАННЮ ПРОПОЗИЦІЮ.

ПРАГА. — На засіданні чеського кабінету міністрів, під проводом президента Бенеша, ухвалено поробити знов уступки в бік Німеччини. Але ці уступки мають уже бути останні. Далі Чехословаччина не може посунутись, бо стратилаб взагалі контролю над судетськими німцями, а та контроля перейшлаб у німецькі руки. Ці пропозиції покищо остаються в тайні. Деякі чеські кола, головно військові, незадоволені з тих безнастанних уступок. Кажуть, що деякі ґенерали подалися з приводу того до димісії.

МОСКВА СИДИТЬ ТИХО.

МОСКВА. — Хоч усі більші держави, звязані більше чи менше з Чехословаччиною, висказують свої запевнення про поміч і відповідно до того викликують у себе загальний настрій, Совети сидять тихо і стараються справу чесько-німецького конфлікту усунути на заднє місце. Про цей конфлікт совєтські ґазети пишуть мало, а коли і пишуть, то стараються німців не ображати. Знавці є того переконання, що вразі війни Совети сидітимуть тихо.

НІМЕЧЧИНА ДАЛІ КОНСОЛІДУЄТЬСЯ.

БЕРЛІН. — Націстична партія Німеччини відбуває тепер свій зїзд у Ніремберґу. Гітлер виголосив промову, в якій підкреслив зеднання Австрії з Німеччиною, але про судетських німців ні про Чехословаччину не згадав ні словечком. Німецька фльота тепер відбуває свої маневри на Північнім морі, недалеко тих позицій, які тепер заняла велика частина анґлійської фльоти. За словами німецьких бюлетенів, це теж тільки „правильні маневри". Урядовий бюлетень остеріг Францію, що вона не повинна насилати війська над німецьку границю, бо це погіршує ситуацію.

СОВЄТИ ПРИПЕЧАТУЮТЬ РОБІТНИЧІ ЮНІЇ.

МОСКВА. — На зборах ради робітничих совєтських юній порішено дорешти добити і так слабий робітничий орґанізований рух у Совєтах. Там порішено, що ті робітничі юнії, що ще залишились, повинні обернутися в орґанізації пропаґанди комунізму серед робітників, а не бути тим, чим вони дотепер були. Дотепер вони старалися про те, щоби поліпшити добрут робітників і видістати від зарядів фабрик більшу плату та кращі умовини праці. Згадана рада станула на становищі, що тепер фабрики є під зарядом уряду, капіталістів нема, а тому і робітники не мають потреби орґанізованим шляхом добиватися більшої плати. Робітничі юнії названо „капіталістичним пережитком".

ЗАКРИТТЯ ЖИДІВСЬКОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ В СОВЄТАХ.

МОСКВА. — Жидівська орґанізація „Аґро-Джойнт" у Совєтах припинила свою діяльність тому, що, за словами її провідника Розена, вона виповнила те, що мала виповнити, і тепер її діяльність скінчена. Її завданням було помагати жидам у Совєтах приспособитись до економічного життя, головно поселюватись на фарми. Це тепер уже зроблене. На ту ціль заграничні жиди зложили 25 міліонів долярів.

ЖИДІВСЬКЕ ПИТАННЯ В ІТАЛІЇ.

РИМ. — Вкупі з новим італійським законом, що всі жиди-чужинці мусять опустити до щістьох місяців Італію, італійський уряд видав заклик, щоб жиди поселялися в Етіопії. Всі ті жиди, які захочуть туди їхати, могтимуть забрати з собою всі свої гроші. Бо коли захочуть виїхати кудиінде, то зможуть зо собою взяти тільки $110. Італійський уряд запрошує до Евіопії жидів також з інших країв. (Італійська преса говорить, що в італійських університетах є на 1,362 професорів 174 жиди. Себто їх є коло 12%, у той час, коли жидівського населення є тільки 1%. Вони тепер будуть усунені).

ЗАЗИВАЄ ЖИДІВ ДО БОРОТЬБИ.

АНТВЕРПІЯ. — Предсідник Сіоністичної Орґанізації, Ґольдман, видав заклик до всіх жидів по цілім світі до завзятої боротьби з ворогами жидівства, на взір тих жидів, що тепер боряться з арабами в Палестині.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРЕЗИДЕНТОВА "ЧИСТКА" Й ВИБОРИ

Одним з питань, що в теперішнім часі захоплює найбільше публичну увагу в Америці, поза питанням можливости нової світової війни, є так звана „чистка" Демократичної Партії Президентом Рузвелтом.

Як відомо, президент Рузвелт виступив публично з цілою низкою промов проти ріжних кандидатів Демократичної Партії на високі законодатні становища в американському конґресі. Він виразно заявив, що не хоче бачити декотрих з них у конґресі. Він сказав теж виразно, що не хоче їх там мати тому, що вони противляться виконанню тої законодатної програми, котру він уважає сутньо потрібною для добра краю. Цей виступ президента стрінувся з досить широким осудом американського громадянства. Виступають, очевидно, проти цього ті, що падуть жертвою президентової кампанії. Виступає проти нього поважна частина американської преси. Виступають далі ріжні люди, на котрих думку президент не повинен мішатись у вибори. Називають вони часто президентів виступ ріжними огидними словами, що, річ ясна, мають на цілі зогидити справу так, щоб люди не могли розглядати справи спокійним розумом.

„Манчестер Ґардієн" у своїм, як звичайно, спокійнім розгляді справи звертав уже увагу на те, що опозиція проти вмішування президента у вибори є природним вислідом того, що президент Злучених Держав являється рівночасно начальником уряду та начальником своєї партії. Урядник, як такий, не повинен мішатись у вибори, а лише дивитися за належитим переведенням виборів. Та начальник партії повинен дивитися за перемогою своєї партії.

З цього виходить що коли президент мішається у вибори, то йому з цього можна робити закид лише тоді, як він безправно вживає великої сили уряду на те, щоби переперти своїх прихильників. Деякі люди в Америці такі закиди урядові й роблять; закидають спеціяльно, що уряд, даючи допомогу, вимагає голосування на урядових кандидатів, але ці закиди не є оправдані, бо й президент і його вищі урядники нераз закликали людей, що побирають допомогу, голосувати свобідно за своїм сумлінням і не боятися, що за голосування проти уряду їм відберуть допомогу.

Виступати публично за одного чи другого кандидата, проти одного чи другого, є з боку президента зовсім оправдане. Крик про „диктатуру" та про „чистку", що нагадує аж надто сталінівські й гітлерівські чистки, є нічим, лише чистим політичним маневром, обчисленим на викликання серед виборців гістерії. Своїм виступом президент нікого з партії ні з конґресу не викидає. Він лише звертає цим увагу виборців на діяльність кандидата та на його відношення до законодатної програми президента. Чи похвалений або осуджений президентом кандидат має стати членом конґресу, це все ще залежить від виборців. Про якусь диктатуру, чи інвазію в права виборців може говорити лише людина, що не розуміє сути диктатури або вважає своїх виборців за таких дурнів, що вони цього не розуміють.

ОПОЯШЕМО ҐЛЬОБ ЗЕМЛІ

(Допис із старого краю).

Гострі питання часу.

Український нарід у свому житті мусить іти тими самими шляхами, якими йдуть інші народи світу, якими йде ціле людство. Сьогодні вже не можна жити, як колись, своїм селом, містом чи країною, своєю родиною чи малим гуртом. З розвитком і удосконаленням летунства, швидкохідних океанських кораблів, моторових возів, телеграфу, телефону й т. д. **люди почали жити в світовому маштабі.** І життя в цьому напрямку буде йти з кожним роком швидше.

З другого боку, життя в розмірі цілого земського ґльобу, швидке пересовування й переміщування людей на землі, сильніші впливи одних народів на другі висунули питання: **поперше, про зцементування націй в одно ціле, а подруге, про збереження чистоти крови й духа нації — про расизм.**

Питання одноцілости нації і расизму, чи в одному слові — **питання націоналізму,** це не забавка деяких людей чи народів, а поважне явище в світі, з яким мусимо рахуватися й ми.

Мусимо мати на увазі ще одно явище в житті народів: **асиміляцію чи винародовлення менших та слабших,** а головно — недержавних народів. У той час, коли такі народи, як німці чи італійці, висунули для себе питання расизму, менші державні народи кваплево займаються винародовленням слабших сусідів.

Звідси подвійна небезпека для українського народу.

Треба зцементувати українську націю.

Більшість українського народу живе в старому краю на своїх відвічних землях; меншість, з ріжних причин, мусіла еміґрувати в чужі країни, навіть за океан: до Злучених Держав Америки, Канади, Бразилії, Параґваю, а задовго до війни — на Сибір, на Далекий Схід Азії (Зелений Клин) і т. д. Якби ще появились українські кольонії десь у Швайцарії чи Франції, то **українці опоясалиб цілу північну півкулю земського ґльобу.**

Нахил до еміґрації бачимо й в інших народів. Европейські держави, яким тісно, самі шукають за морями та океанами земель для лишки свого населення. Отже еміґрація — річ нормальна.

Але коли еміґрація може бути корисною для нації, то може бути й нещастям для неї. Бо не однаково, чи син, живучи серед чужих людей, серцем і душею звязаний зо своїми батьками, братами та сестрами, чи зриває з ними всякі звязки, стає для них чужим. Не однаково, чи батьки забувають про сина, що виїжджає в чужі краї, чи не перестають памятати його й дбати про нього.

Еміґрація лише тоді корисна, коли нарід у краю й усі його сини й дочки, де вони не жилиб, творять одну міцну родину чи націю, звязану спільною думкою, любовю, національною свідомістю й солідарністю та взаємною міччю.

Таке зцементування українського народу в краю й на еміґрації в чужих країнах сьогодні сто разів потрібніше, ніж колинебудь давніше. І власне з причин, які ми подали вище. Сьогодні в тому чи іншому краю живеться українцям більш-менш спокійно. Але може статися, що, внаслідок розвитку націоналізму, той чи інший нарід „попросить" наших еміґрантів забратися з його терену. Цього може й не бути, але й може статися. Чи не „просять" жидів забиратися з ріжних европейських держав?

Через те українець, який покинув батьківщину, ніколи не повинен забувати, що може колись буде змушений вернутися до свого народу. І через те ніколи не повинен поривати звязків зо своїм народом, не забувати його мови, жити на чужині власним українським національним життям, завжди залишатися чистим і добрим українцем.

І навпаки, українець, що спокійно живе в одній країні, може довідатися, що його батькам у рідному краю чи братам та сестрам в інших чужих краях живеться тяжко й що треба помогти їм, бо може прийде час, коли і йому самому буде потрібна поміч батьків чи братів та сестер з інших країн.

Ми давно бачили тісний звязок між жидами цілого світу. Бачили й легковажили собі це явище. А сьогодні переконуємося, що це зцементування жидівства цілого світу виходить йому на користь. Як десь у якомусь краю хтось натисне одного жида, то вмить загомонять жиди на цілому світі, вмить стають до помочи й оборони.

Еміґрувати — не відриватися від нації.

Кажемо про все це тому, що в той час, коли наші батьки чи діди вперше почали еміґрувати в чужі краї, зокрема за море, національний звязок між українцями був ще слабий. Не сором буде нам признатися, що цей звязок і сьогодні не дуже сильний.

Духове розріжнення українців відбилося навіть на наших приповідках. „Моя хата з краю, нічого не знаю". Хата кожного українця завжди була „з краю", завжди він мало цікавився, чи зовсім не цікавився, як живуть його брати на інших українських землях чи в інших країнах. Кожного цікавила лише його власна „хата".

А чи нема цього й сьогодні? На еміґрації зустрінете українців Галичини, Волині, Холмщини, Полісся, Закарпаття, Буковини, Великої України. Нехай кожний покладе руку на серце й признається щиро: **чи не найбільше цікавить його рідне село чи рідний клаптик землі, з якого він походить? Чи іноді не видаються йому чужими, байдужими українці іншої землі або іншої віри? Чи кожного однаково болить те, як живуть його брати та сестри на інших українських землях або на еміґрації?** Чи багато є таких українців-еміґрантів, які таксамо цікавляться Волинню чи Поліссям, як рідною Галичиною чи Буковиною й навпаки?

Ще гірше, що є багато таких, які вже перестали навіть думати про той клаптик рідної землі, з якого походять вони чи їхні батьки або діди. Є чимало й таких у старому краю, що рідко згадують про своїх братів за морем.

Але є, на жаль, і такі на чужині, що починають забувати навіть рідну мову й те, що вони українці. Під цим оглядом не лише жиди, але й китайці, японці чи інші народи стоять значно вище від нас.

Це наслідки нашої невиробленої вдачі й нашого хибного національного виховання. Хто бачив тих українців Волині, які в останнім часі еміґрували за море, той легко з нами погодиться. Їдуть вони не з таким почуттям, як жиди, німці, англійці й інші, які неначе переїжджалиб в Европі з міста до міста на тимчасове перебування, а прощаються так, якби назавжди відривалися від свого народу, якби їхали на національну смерть, на загладу. Вони в цьому моменті нагадують листок, що відпадає від дерева, щоб уже ніколи не прирости до нього, щоб загинути.

Чужі еміґранти, навпаки, залишають рідну землю з почуттям позитивним: що вони здобувають для нації нові терени на земському ґльобі, розгалужують націю, розростаються в ширину, не перестаючи творити разом з автохтонами своєї країни національної цілости.

Таке почуття національного звязку, незалежно від географічної ширини чи довжини, мусить виробити в собі й український нарід — як у старому краю, так і в тих заокеанських країнах, куди кинула його доля.

Почуття відірваности від рідного народу чи розриву з братами еміґрантами було оправдане в тім часі, коли переїзд через океан тревав довго, коли не перелітали через нього летаки, не було бездротового телеґрафу й т. д. Бо якаж ріжниця сьогодні в комунікації, напр., між Волинню й або Галичиною й Злученими Державами Америки чи Канадою й між Волинню чи Поліссям і Басарабією або Югославією, де теж живуть українці? Простір перестав відограваги колишню ролю в комунікації. Повинен він перестати відогравати ролю й у національному звязку українців старого краю та заморських країн.

Вузли туги й радости.

Знаємо всі дуже добре, що на чужині гризе людей туга за рідним краєм. Ця туга це голос самої природи, що не дає людям розеднуватися, відчужуватися, розпорошуватись.

Але тугу за рідним краєм, як і всяке інше почуття, треба підтримувати й плекати, бо без цього це спасенне почуття знесилиться й завмре.

Засобом до підтримання в душі звязку з рідним краєм і народом є думка про батьківщину, підтримування в собі вічного вогню любови до неї.

Кого не зворушує церковна пісня жидів у вавилонському полоні про рідну країну: „На ріках вавилонських там ми сиділи й плакали"? „Нехай прилипне язик мій до гортані моєї, коли забуду тебе, Єрусалиме"!

Який жаль, що ми, українці, а властиво наші поети й композитори не створили подібної пісні для розсіяних по цілому світі українців, і не тільки для еміґрантів, але й для тих українців у краю, що часто забувають своїх братів на чужині. До речі, може ці мої слова піддадуть їм думку збагатити нас такою піснею.

Ми маємо трохи подібну пісню, що висловлює та виливає тугу за батьківщиною; це — „Журавлі", але це щось інше; це пісня суму й безсилля. **Нам потрібна пісня нашої національної сили і єдности, пісня радости, що ми охоплюємо собою цілий земський ґльоб в імя великої місії українського народу.**

Корінням духа в рідім ґрунті ми опояшемо цілий ґльоб землі!

Завязати вузли єдности.

Питання про те, як виплекати в українському народі глибший національний звязок між мешканцями старого краю й українською еміґрацією, між розпорошеними по ріжних краях групами й одиницями, таке саме складне, як взагалі національне виховання народу. Можна самими порадами заповнити багато газетних сторінок, і може з цього нічого не вийти, якщо ці рецепти не знайдуть відгуку в українській душі.

Тому то, не ставляючи собі завдання дати тут вичерпні приписи, скажемо лише про деякі кроки й засоби.

1. Варто би пропаґувати тісніший взязок між старим краєм і еміґрацією за помічю частіших вісток про своє життя, шляхом виміни світлинами, місцевими виданнями й т. д. Кожний може знайти собі легко приятеля-кореспондента, що захоче листуватися з метою пізнання життя братів. Особливо така виміна листами й іншими засобами взаємного пізнання бажана між молоддю.

2. Взаємна поміч, хочби вона виражалася в найдрібніших сумах, як особиста так і на культурні чи гуманітарні цілі. Очевидно, повинна ця поміч бути не лише з одної сторони, але й з другої.

3. Наладнання подібного братерського звязку між людьми того самого полу, фаху, спільних культурних зацікавлень, тої самої мистецької та інших ділянок життя.

4. Систематичне подавання в часописах вісток із життя всіх земель старого краю та з місць оселення українських еміґрантів у ріжних частинах світу й у ріжних державах.

5. З метою втримання єдности мови й національного життєвідчування необхідне співробітництво літературних старокраєвих сил в еміґрантських виданнях і навпаки та взаємне видавання всякого роду літературних праць, як теж взаємне поширювання видань, а особливо світлин з національного життя. На жаль, ми, в старому краю, досі не маємо книжок про життя українців за морем.

Маємо з ріжних країн Америки відомости про те, що українці щораз частіше обмінюють свою пресу, свої книжки, свою мову й послуговуються чужими. Це явище шкідливе й з практичного боку, бо підриває власні українські підприємства на чужині, і з боку національного, бо безсумнівно веде до ступневого винародовлення.

Але головне: щоб не забути про рідний край, не ослабити в своїй душі звязку з ним, треба якнайчастіше відсвіжувати відомості про нього.

З цею метою й будемо, в міру можливости, подавати відомості про життя українців на ріжних землях старого краю.

М. Горошко.

Володимир Островський.

ПІД ЗНАМЯ ХРЕСТА

Повість з часу охрещення Руси-України в 988 р.

(4)

А з уст само злітає:

— Добре!... Поможу тобі, бояриное! Але як я можу помогти, коли не знаю, що саме думає Добриня, що думають Славії, дружинники, купці, міщани? Хто й що замишляє проти Володимира?...

Хотіла сказати: „проти нової віри", але стрималась.

— Як будеш мені про все це говорити, то поможу тобі й жінкою твоєю буду — спалахнула, як мак.

— Все, все буду говорити тобі! — вигукнув Тихоша.

Олена перехрестилася й прошепотіла:

— Дякую Тобі, всесильний Боже!

Тихоша здивувався, але промовчав: він уже нераз бачив, як хрестяться християни.

— То кажиж, Олено, що тобі треба знати?

— Чи Володимир хоче підбити Грецію, чи лише налякати імператорів, щоб дали йому царівну Ганну.

— Володимир нікому не каже, що замишляє. І я цього не знаю. Але якби хотів узяти Царгород, то поощоб йому марнувати сили на Корсунь? Правда, Добриня й інші хотілиб, щоб він воював ромеїв[5]) та йшов на Царгород і щоб не приймав вашої віри, а шанував богів так, як тоді, коли прийшов із Новгороду та поставив тут Перуна. Хотілиб вони також, щоб правили свої люди, а не нормани.

Олена зробила вигляд, що все це мало її цікавить. Ішли знову мовчки. Раптом буцімто без особливого значіння спиталася:

— То ти вже будеш помагати Володимирові?

— Буду!

— І будеш мені говорити все?

— Буду, все, все...

Стиснула йому руку і якстій побігла в город. Довго не могла заспокоїтись.

— Я спасу його... він буде християнином... поможу й Володимирові увірувати в Бога...

Ввійшла до кімнати з образами, опустилася на коліна й зашепотала:

— Боже великий християн і ромеїв моїх! Дякую Тобі за ласку. Дай мені сил і розуму докінчити діло моє.

III.

ПРИНЯТТЯ ФІЛЬСОФА КИРИЛА.

До „грецького дому", в якому спинився фільсоф Кирило, прибув воєвода Довлінг, християнин із норманів, що добре говорив грецькою мовою, а з ним три інші бояри і десяток дружинників. Склали грекові привіт, передали йому, що князь Володимир ласкаво згодився приняти його, і з почестю повели його до княжого терему.

Кияни були здивовані. Всі знали, що грецькі імператори ошукали князя. За військову поміч проти бунтівника Фоки обіцяли видати за Володимира свою сестру, царівну Ганну; колиж шість-тисячна Володимирова дружина розбила Фоку й урятувала їм трон, забули про свою обіцянку й Ганни до Києва не вислали. Як же це, замісць схопити Кирила як заложника, чи бодай прогнати його з ганьбою, князь приймає його з таким почестю?

Старенький дядько Добрині, брат Володимирової матері Малуші й головний княжий дорадник, рішучо відмовився йти до Кирила.

— Люди мене й тебе, Володимире, сміхом засміють. Не вкрию своєї голови таким соромом.

Володимир лише посміхнувся:

— Я знаю, що роблю.

Але юрба не знала, чому князь це робить, і, дивлячись на урочистий похід, кипіла обуренням. А похід справді був незвичайний: праворуч Кирила йшов воєвода Довлінг, ліворуч воєвода Свельдин, позаду ще два бояри, за ними Кирилова світа й нарешті дружинники в найкращій зброї; попереду ж ішов дружинник-сурмач і трубив у туровий ріг, щоб люди уступалися з дороги.

Звуки рога й усе це видовище вмить зібрали величезну юрбу. Вулиця ворожо гомоніла. Олена, одягнена вже як звичайна міщанка, нишпорила між людьми й пильно прислухувалася до того, що говорили кияни. Другобічвулиці, трохи позаду, ішов боярин Тихоша й теж пильно стежив за юрбою. А прихильники Славія та його гуртка ненависників християн майже голосно говорили:

— Князь ганьбою криє наші голови! Греки вшеливі! На щит ромеїв! Прогнати Кирила! Спалити Царгород!

Меткий княжий „наушник"[6]) Сердеґур прибіг у княжу палату поперед походу й квапливо доклада Володимирові, що діється на вулиці. Володимир усміхався, але його лице чоло всеж вкривалося тінню. Колиж увели Кирила до тронної світлиці, Володимир вийшов уже цілковито спокійний і величний. Сів на золотобитому „столі", а дружинники стануля поза трону, як скамянілі.

Кирило вийшов наперед, спинився три кроки від трону й промовив південно-словянською мовою:

— Великий княжю славного Києва й земель многих — від високих Карпатів до Волги й Каспія, від Новгороду до степів південих. Я не посол, я лише фільсоф. Ходжу та їжджу по краях далеких, щоб учитися людської мудрости й правди на землі. Промінні твого розуму й слави дійшли до Царгороду. І тягнуться очі ромеїв до тебе, як до сонця. Потягнуло й мене до твого стольного города Києва, щоб глянути тут на великі діла твої. Довідалися про це імператори ромеїв Василь і Константин і наказали мені привітати тебе, як їх друга й брата, і сказати тобі, що ніколи не забудуть помочи твоєї проти бунтівника Фоки.

Кирило низько вклонився й поклав до ніг Володимира золотий, тонкою емалією прикрашений кубок і вложений самоцвітами меч. Відступив на своє місце й сказав:

— Пий, великий княжю, з цього кубка щастя життя й перемагай цим гострим мечем ворогів своїх.

Володимир вдячно кивнув головою.

— Вельми радіє серце моє. Бачу, що у великих і славних імператорах ромеїв знайшов я правдивих і щирих приятелів. Передай їм від мене привіт і подяку за цінні дари. А про мою поміч проти Фоки не варто й згадувати. Я кожного дня можу вислати до вашого славного Царгороду не шість, а сто тисяч хороброго війська.

В Кирила очі переляканно забігали: зрозумів він тонкий Володимирів натяк на готовість до війни.

Володимир посміхнувся під вусами й спитався:

— Може й славна красою та розумом царівна Ганна приїхала з тобою? Чи може це в дорозі? А може не сповнить слова братів імператорів і зовсім не приїде?

(Дальше буде).

[5]) Греки, народи Візантії.

[6]) Розвідчик.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. Збори 204. відділу відбудуться в суботу, 10. вересня ц. р., в год. 8:15 ввечір, в галі укр. правосл. громади, 334 Е. 14. вул. Всі члени відділу мають бути обовязково приявні на тих зборах. — М. Близнак, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 75., відбудуться в неділю, 11. вересня, в 1. год. пополудні, в У. Н. Домі. Проситься членів конечно прийти на ті збори тому, що є багато важних справ до полагодження, як віддлілові вих так і у приєднуванню членів до У. Н. Союзу. Так само нехай члени памятають, що урядники не будуть ходити кожного місяця по членах-колектувати гроші, щоби вкладки були заплачені, бо ми не кінець: але піди раз, то каже, що не має; прийди на другий день, і на другий день таке саме спаси біг. Члени, тямите, що ви нікого не обдурюєте, лише самих себе. Гроші неха сплачені, щоби за вас закладати. Хто не заплатить, за того більше не посилаємо, а подаємо до суспендовання. Тож просимо, щоби ви мались на осторозі і потім не нарікали. — С. Михайлюк, предс.; В. Слупецький, кас.; В. Тарас, секр.

АМРОНДЕКВІТ, Н. Й. Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289., відбудуться в пятницю, 9. вересня, в 7. годині ввечір, в українській галі на Норт Гудзон. Проситься членів прибути на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — Н. Головка, секр.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯКІ ВАШІ ЗВИЧАЇ В ЧИТАННІ?

Питається публично один американський професор, широко відомий зо своїх критик нових книжок: „Які ви маєте звичаї в читанні книжок?"

Себто, наприклад: Чому ви читаєте? Чи для науки? Чи для приємности? Чи для моди?

Так питається американець. А як спитатись українцеві українця? Чи не спитатися: Земляче, чи маєте ви які звичаї при читанні? Чи взагалі ви щонебудь читаєте?

„НЕЗДАРНІ" ЧИТАЧІ.

Нарікають накладці й автори в Англії й Франції на так звану читаючу публику. Кажуть, що ця публика нездарна; не хоче при читанні думати; воліє радіо й фільму, ніж книжку; а як читає, то читає дрантя.

Як людина мала би все читати дрантя, то зле, але як людина починає читати дрантя, але з такого житання набереться звички читати й з часом починає читати вже й добрі річи, то читання дрантя ще не можна загально осуджувати.

Звісно, що дозріла людина самим молоком жити не може, але від молока людина починає вчитися пити і їсти.

ЗЛЕ, АЛЕ МОГЛО БИ БУТИ ЩЕ ГІРШЕ.

Дорікає одна американська газета своїм читачам, що вони занадто багато читають старих авторів, а зате занедбують твори ще живучих авторів.

Певна річ, що не лише ті автори добрі річи писали, що сто літ тому повмирали, але й це ще не так зле, як декому видається.

Може бути ще гірше: в декотрих народів люди нових авторів не читають, а зате старих — теж не читають.

Тільки їм раз на рік концерти справляють.

ЧИ НЕ МІРИТЬ ВІН ВОДУ?

Написав Михайло Демяшкевич, професор учительської колеґії ім. Джорджа Пібодія, книжку під заголовком „Національний ум". Розбирає в ній питання: чим ріжняться від себе народи, головно німці, анґлійці й французи?

Багато людей читають цю книжку. Критики книжок розбирають її в своїх критиках. Думають знайти в ній відповідь на зовсім практичні питання, важні для сучасного життя.

Чи справді? Чи не вистарчить знати старі наші поговірки, що, мовляв, жінки не перелюбиш, а німця не перепишеш?

ПОЩО ЧИТАТИ?

Коли американець питається „чи не читаєте ви для моди?", то він цим хоче сказати, що є люди, які читають для моди. Читають просто тому, бо інші люди читають. І читають якусь книжку, бо інші ту книжку читають.

Чому саме мали би люди читати для моди? Тому, бо в розмові з людьми людині легко стрінутися з питанням: „А чи читали ви цю книжку?" Деколи цього й не питаються, а просто з вами говорять так, начеб ви читали. Щоб уникнути збентеження в такій ситуації, люди читають. Так, як багато людей хочуть мати авто, бо Джовнси мають.

Чи може українець стрінутися з запитом, що свідчив би про якусь моду читання серед наших людей? Як між старшими такої моди нема, то чи не можна стрінутися з такою модою серед молодих? Чи не жде інколи молоде покоління, що його батьки йому деколи щось нове прочитають, а не все те саме перемелюють?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БРУКЛИН, Н. И.

Урочисте посвячення У. Н. Дому.

Дня 14. серпня ц. р. відбулося в нашій громаді врочисте посвячення Українського Народнього Дому під ч. 216—218 вул. Ґренд, у Бруклині. На це торжество вже день передтим удекоровано Дім американськими й українськими прапорами, що звертало увагу не лише своїх, але й чужинців, бо згаданий У. Н. Дім є положений у досить оживленій частині міста.

В неділю, в день посвячення, була дуже гарна погода. Здавалося, що всі люди поїдуть над море, щоб сховатися від великої спекоти. Та вже від першої години попол. обі салі Народнього Дому почали наповнюватись українськими громадянами. Посвячення розпочато точно, як заповіджено, в 2 год. Уставлені мікрофони розносили голос по всіх закутинах.

Предс. Народнього Дому, гр. Юліян Павчак, повідомив присутніх, що те свято розпічнеться релігійною частиною, від посвячення. Піднеслась куртина і на сцені показався хор укр. гр-кат. парохії під управою п. В. Савицького, а також місцевий парох, о. совітник Антін Лотович. Полинув церковний спів „Господи помилуй". Далі наступив обхід і посвячення, а також патріотична промова о. сов. Лотовича.

Після того наступила перекуска. На тостмайстра попросив голова Ю. Павчак о. сов. Лотовича. По перекусці були відчитані привітні телеграми від посла Степана Яреми, від посла Г. Ґителсона, від бизнесмена Стасюка й інших. По відчитанні привітів тостмайстер покликав до слова предсідника У. Н. Союзу, п. М. Мурашка, котрий виголосив річеву промову. Далі промовляли д-р Демидчук і п. Задорецький. Опісля були привіти від місцевих товариств. Від парохії зложив привіт о. А. Лотович, від „Запорозької Січи" І. Малик, від т-ва ім. „Богдана Хмельницького" Г. Бардак, від Укр. Дем. Клюбу адв. Іван Роборецький, від братства св. Димитрія Г. Борбуляк, від орґ. ОДВУ П. Дубовецький, від Союзу Українок Анна Бодак, від Дочок України Галина Мудрик, від „Молодої України" М. Дикий, від т-ва ім. Т. Шевченка І. Цюпа, від братства Пресв. Богородиці В. Шеремета.

В дальшій програмі хор молоді під управою п. В. Савицького виконав такі пісні: „Гей, за морем, за широким", „Єднайтесь, діти України", „Засяло сонце золоте". На кінець предс. Юліян Павчак розказав про трудноші, які були при закупні Дому. Та це не застрашило української бруклинської громади і вона таки до купна У. Н. Дому приступила. Грімким „Ще не вмерла Україна" враз з хором і присутніми закінчено це гарне свято.

Громадянин.

———o———

НЮ БРИТЕН, КОНН.

Завваги до „Дня Жінки".

Читаю що дня „Свободу" і дуже цікавлять мене голоси читачів. З них можна багато навчитися. В ч. 200, з 2. серпня ц. р., був допис про „День української жінки" в Бриджпорті, Конн. Треба тут справити, що цей „День української жінки", що вудбувся 7. серпня в наших околицях, не відбувся в Бриджпорті, тільки в Ню Бритені, Конн. Почин до влаштування цього свята вийшов з місцевого відділу ОДВУ і УЧХ й Стейтової Орґанізації. Треба зазначити, що в приготуванні цього свята дуже прислужився п. О. Merещак, з боку Стейтової Орґанізації, а також: п. Марія Вовк, п. Анна Дзят, п. Варвара Глистяк, п. Катерина Криницька, п. Ева Ґіна, п. Алена Сенцьо, п. Катерина Япчанка і п. Андрій Мельник. На їх заклик прибули члени місцевих і позамісцевих орґанізацій, братств, сестрицтв, УЧХ, молоді й інших націоналістичних орґанізацій, а також багато інших гостей. Усіх на тім Дни було коло 2,500 осіб.

Службу Божу правили два священики: о. Евстахій Писар, парох з Ню Бритену й о. Андрій Бек з Бриджпорту, а не Бристолу, як було подано. Молоді бесідниці, панна Хавлюк і панна М. Зень, виголосили гарні промови; перша анґлійською мовою, друга українською. Своїми промовами вони захопили слухачів.

Націоналістка.

СЛИНА И ІНТЕЛІҐЕНЦІЯ.

Слина з рота людини під оглядом хемічним діє як основа (нпр. луг), тоді як шлунковий сік має квасний характер. Російський психольоґ Блонський дослідив, що хемічний характер слини підлягає невпинним змінам за час життя і розвитку людини. Він досліджував слину в багатьох хлопців та дівчат, у яких рівночасно досліджував духовий розвиток. Показалося, що ті діти, яких слина була більш лугувата, стояли вище інтелектуально від своїх ровесників. Лугуватість слини зростала також підчас збільшеного умового зусилля, нпр. при розвязуванні усяких поставлених дітям питань.

ГОЛОВНИЙ ОБОРОНЕЦЬ ЗЛОЧИНЦІВ НИНІ ГОЛОВНИМ СВІДКОМ ПРОТИ НИХ.

Диксі Дейвис (наліво), що колись був адвокатом льотерійного рекету Доча Шулца, а нині вже не має права адвокатувати, входить до суду на розправу проти Джеймса Гайнса, обвинуваченого за цей рекет. Дейвис був там прокураторським свідком проти рекету.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

КЛІВЛЕНД, О.

Ювилейне свято.

В неділю, 28 серпня 1938, відбулося 25-літнє ювилейне свято бр. св. Василія, від. 364 У. Н. Союзу.

В год. 9-тій рано зійшлися всі відділи У. Н. С, враз зо всіми народніми орґанізаціями, як ОДВУ, Чорноморська Січ, оба відділи Союзу Українок, від. 125 У. Н. Помочі, дівчата з Істсайд, сестрицтво св. Ольги й Демократичний Клюб з Істсайд, до У. Н. Дому при 14-тій вулиці і в год. 9:30 вимаширували походом з 1,500 осіб до укр. кат. церкви на 7-мій вулиці, де відправив панахиду о. Василь Мереньків, парох місцевої укр. кат. церкви. Потім вернулися люди назад до У. Н. Дому, де почалось урочисте свято.

Предсідник бр. св. Василія Великого, Андрій Барбер, відкрив свято, на котрім було приявних коло 300 гостей.

Хор укр. кат. церкви з семої вулиці, під проводом гром. В. Соштачка, відспівав дуже гарно кілька українських пісень.

Адвокат О. Е. Малицький, гол. контрольор У. Н. С., виголосив в імені Союзу привіт і зазначив, що якби не У. Н. С., то ми політично й морально мало булиб знані як українці в Америці. Та хоч наше членство ще не охоплює всіх, то всеж таки союзовці проявлюють найбільшу активність у громадській роботі для добра української ідеї. Якби не ми, союзовці, то Рідний Край мало знав би, що живуть українці в Америці. Жертвенність союзовців на Рідний Край говорить про себе.

О. Василь Мереньків зложив привіт, доказуючи, що У. Н. С. є такою орґанізацією не тільки в Америці, але на цілім світі; що кожний з нас, для власного добра під кожним оглядом повинен не тільки бути членом, але старатися й обовязково всіх інших втягати в ряди; бо Союз не тільки національно, але й економічно стоїть горою. Особливо витав о. Мереньків щиро присутнє членство всіх відділів, що брали участь у цім святі.

Гол. радна, Стефанія Палівода, виголосила привіт анґлійською мовою, взиваючи молодь у ряди Союзу.

Д-р Евген Михаленко, що недавно переніс свій офіс для вигоди українців на східну частину міста, заявив у довшій промові, що він сам, будучи наддніпрянцем, родом з Києва, чується дуже щасливим, що У. Н. С. так багато доконав просвітно й національно. Він чується дуже гордий, що є членом; що кожний з нас повинен старатися побільшувати членство з дня на день. Зазначив, що нам тут ані польські жандарми ані московські чекісти не кидають колод під ноги й не замикають нас. Це вільний край, отже орґанізуймося, бо нині великий час настав, що всі ми повинні прямувати до того, щоб ділами доказати, що від Кавказу поза Сян лиш один має бути лан, а саме Соборна Українська Держава. Закінчив своєю промову грімким „Слава Україні".

Гром. Василь Загаєвич, орґанізатор, у своїй довшій річевій промові вичислив, скільки добродійств зробив У. Н. Союз не тільки своїм членам, але для загального добра нашого, зазначуючи, що не тільки в Америці, але на цілім світі нема для нас, українців, більшої фінансово сильнішої асекураційної орґанізації понад У. Н. Союз. Одначе, на жаль, не тільки наше місто Клівленд, але цілий стейт Огайо не захоплює всіх наших людей до нього, бо з кінцем минулого року всіх союзовців було лише 2,973, а у вкладках одержав Союз за минулий рік лише $52,636.40; значить, коло 27,000 українців замісць бути в Союзі, зложили в чужих, а навіть у декотрих ворожих нам орґанізаціях понад $816,000. Отже майже один міліон долярів річно складають українці в чужі руки! Чи це не є національний гріх? Цьому муситься запобігти. Енерґійною та просвітною працею нести треба слово правди про Союз по всіх закутках не тільки в цім стейті, але в цілій Америці й Канаді, бо в злуці сила. Він особливо підкреслив, що нині Союз має не тільки рівні грамоти з найбільшими асекураційними компаніями на світі, але що навіть і перевищає їх, бо виплачує за каліцтва й невилікувальні недуги, хоч має багато нижчі вкладки. Союз провадить культурну роботу, чого не докаже ніяка подібна комерційна асекураційна орґанізація. Так є тому, що в Союзі самі союзовці є своїми власними орґанізаторами. Союз не удержує платних управителів, аґентів і високоплатних директорів, бо союзові радні-директори безплатні. Ані не удержує великих бюр і власне з цих причин Союз дає великі дивіденди й ще більші дав би, якби союзовці-ветерани вписали молодь. Бо дивіденди залежать від американської випробуваної „табельки смертностей".

Гром. Микола Бусько взивав присутніх орґанізувати молодь, а гром. Теодор Грицей, бувший гол. предсідник У. Н. С. перейшов коротко розвиток Союзу за минулих 44 роки. Які щасливі ми нині повинні бути, що дочекалися тої хвилі, що маємо ще кращі ґрамоти й взагалі добрі умови у своїй рідній орґанізації. Власне з цеї і з усіх інших додатніх причин ми повинні рватися й іншим толкувати й переконувати, що нема для нас тепер кращої подібної орґанізації.

Найстарший член, Іван Сенюта, й наймолодший, Іван Козюк, одержали з наґоди Свята по $5 у золоті.

Гром. Стефан Чорний, перший орґанізатор відділу, одержав китицю живих цвітів. Він у зворушливих словах переказав початки орґанізації бр. св. Василія Великого.

Предс. свята, гром. Барбер, подякував усім бесідникам, хорові і його дириґентові, всім членам, členицям і гостям за участь, заохочуючи, щоб усе такі свята й інші справляли для нашого спільного добра й дальшого розвитку Союзу.

Опісля почався баль.

Союзовець.

ЗАМІСЦЬ НАРЕЧЕНОЇ СХОПИЛИ ЇЇ БАБКУ.

Уся румунська преса повідомляє про один дуже гумористичний процес. Мешканець громади Дарувар під Букарештом, 18-літній Йован Ільч, полюбив Олену Савич. Родичі Олени Савич не давали своєї згоди, щоб Ільч одружився з їх дочкою. Крім цього Савичівна дізналася багато поганого про свого нареченого. Тоді Ільч знайшов добру думку. Зо своїми приятелями врадив, що схопить свою наречену і заведе її в непрохідні румунські ліси. До помочі зголосилися три Ільчеві товариші, які за вказівками „покривдженого" молодця вдерлись уночі до мешкання Савичів. Влізливці ввійшли до кімнати, де звичайно спала наречена Ільча, завинули її в приготовані заздалегідь коци та винесли її в поле. Коли наречену Ільча розвинули на полі з коців, то сильно всі зачудувалися, бо вони замісць Савичівної схопили 58-літню її бабку. Ільч був скажений і зо злости дуже побив бабку своєї коханої. Тепер він відповідає перед судом за зорґанізування захватного нападу. Суд засудив його на 2 роки тюрми.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

На Рідну Школу в Радехові.

Жіноче т-во „Радехівщина" переслало через Обєднання $50 на Рідну Школу в Радехові.

———o———

НЮ ЙОРК, Н. И.

На У. Н. Дім у Слободі Золотій.

Спис жертводавців, які зложили свої жертви на будову У. Н. Дому в селі Слобода Золота, пов. Бережани, Галичина.

По $7: М. Коцай, І. Кузів; Олена Коцай $6; по $5: М. Мельничук, А. Кацюбка, Марія Щербата, Анна Касій, Явдоха Решніцька, Г. Богай; по $3: П. Возьний, М. Дусановський, Я. Мандзій, Й. Кикіш; по $2: М. Кузів, Анна Ізбіцька, І. Киба, П. Мельник, Г. Карпляк, Анастасія Королишин, Татіянна Озімків; по $1: Т. Ґулька, Анна Озиранік, Параня Шевчук, І. Солтис, Юлія Шарик, Я. Статкевич, М. Кучма, І. Дізиґан, Софія Мельник, І. Турчиняк, М. Музика, М. Парадовський, Ольга Іваськів, П. Боднар, Юлія Сафко. — Разом $91.

До краю вислано $90, а оплата пересилки $1.15.

Збіркою занялись: Олена Коцай, Андрій Кацюбка і пані Марія Решницька.

Олена Коцай.

РОЗШУКИ ЗОЛОТА.

В 1937 році на французьких кольоніях видобули 7 тон жовтого металю, тоді, коли в цілому світі видобули в тому самому році 1,100 тон золота. Золото знаходиться і добувається в західній Африці і в французькій Ґваяні. Тепер французький міністер кольоній дістав від парляменту 100 міліонів франків кредиту, щоб у той спосіб поширити діяльність товариств, що займаються розшуками золота на кольоніях. 7 тон золота, що його видобули на французьких кольоніях, як обчислюють фахівці, мають 280 міліонів франків вартости, тимчасом торговельний дефіцит Франції дійшов до 15 міліярдів франків. Колиб видобули ще більше золота на кольоніях, тоді то золото моглоб покрити той великий дефіцит. В останніх часах удосконалили техніку, побільшили число шукачів золота в Африці, так, що Франція сподівається, що цим разом вдасться багато більше видобути золота. Покищо в ряді добувачів золота перше місце займає Анґлія. Вона з полудневої Унії, Австралії, Канади і Родези одержує 56% усього добутого золота на світі. Друге місце займає СССР (14%), третє Америка (13%).

РОЗЗБРОЄНИЙ.

Як Том Микс, відомий фільмовий актор, славний зо своїх імперсонацій кавбоїв, приїхав недавно зо своєю жінкою до Англії на низку виступів у водевілях, англійські портові власті забрали від нього 8 револьверів і 5 рушниць і не віддали їх йому та не дозволили йому висіти на беріг, поки Том Микс не взяв на цей свій приватний арсенал дозволу, переконавши уряд, що він потребує цього всього до свого виступу в театрі.

ЗВІРИННИЙ ІНСТИНКТ

Загально відомо, що звірята виконують працю, яка є корисна для самого звіряти або для збереження роду, до якого належать. Ця праця нераз дуже скомплікована. Цю працю всі дані звірята виконують однаково, не вчаться її з досвіду, талант до такої праці вони попросту одідичують, одні ґенерації по других. Така праця називається інстинктовою, а талант виконування такої праці називаємо інстинктом.

Інстинкт мають звірята, що стоять на кожному щаблі розвитку звіринного світу; та найкраще розвинений інстинкт мають комахи.

Метелик, хочби найзвичайніщий білюх капустяник, живе нектаром цвітів. Самиця того мотиля зносить яєчка на спідньім боці листа капусти, ніколи деінде. Роблять так усі самиці і то доцільно, щоб їх рід удержався. Бо колиб самичка зносила яєчка на верхньому боці листка, то дощ сполоскав би їх, сонце висушило би й гусільниці зовсім не виляглися; або колиб виляглися, то згинулиб з голоду. Колиб самичка знесла яєчка на іншому листю, а не капустяному, то й тоді потомство вигинуло би з недостачі поживи, бо гусільниці того мотиля можуть коромитися лише листям капусти.

Отже білюх-капустяник робить це дуже доцільно, хоч годі подумати, щоб мотиль здавав собі справу з того, що він робить. Якжеж самиця дійшла до того? Не могла навчитися того від своєї матери, бо коли розвиваються молоді мотилі, їх батько й мати найчастіше вже не живуть. Не могла теж навчитися того з взасного досвіду, бо кожна самичка зносить яєчка лише раз у житті, а небаром потім гине. Якжеж пояснити поведінку цього метелика? Може бути, що поведінку цю можна би звести до низки відрухів. Відрухом є безпосередня і незмінна реакція на спонуку, що впливає на чуттєві нерви. Відрухи мають не лише звірята, але й людина. Так нпр. відрухово поступає людина, коли усуває нараз палець чи руку від гарячих дверцят печі, до яких попеклася. Отже може бути, що розвинені в орґанізмі самички мотиля-капустяника яєчка є спонукою, яка сама ще не вистарчає до того, щоб самичка знесла їх. Колиж до тієї спонуки долучиться друга спонука, а саме, коли мотиль доторкнеться спіднього боку капустяного листя, обі ті спонуки разом викликують відрухову реакцію: зношення яєчок. Що мотиль не зносить яєчок на інших листях, лише на капустяних, це треба приписати величезній прецизії відрухового апарату, величезній його чуткості. Ця чуткість ділає так, що щоб той апарат пустити в рух, треба точно означених спонук; колиж ті спонуки хочби трохи були інакші, вже вони не всилі викликати відруху.

Інстинкт білюха-капустяника, це приклад розмірно простого інстинкту. Та є приклади інстинктів далеко більш скомплікованих, які вказують, що апарат відрухів такий прецизний, що не можемо надивуватися, як такий скомплікований апарат міг розвинутися. Інстинкт такий має одна порода оси (сфеґіде). Самиця тієї оси зносить яєчка в ямці, яку сама вигребує. Яєчка прічіпляє до горішньої стіни тієї ямки. Потім самиця вибирається шукати поживи для свого потомства. Вова вже не побачить своїх потомків. Поживою для потомства є живі комахи та павуки. Оса зносить їх до ямки, та щоб відтам не повтікали, паралізує їх жалом, одначе не вбиває. Коли оса попаде на полевого коника-стрибунця (сверщка), кидається на свою жертву, вжалить тричі жалом точно в нервові осередки сверщка: в шию, в тулуб і кадовб. Із так обезсиленою жертвою летить наша оса до місця, де буде вилягатися потомство, оставляє осу перед входом, а сама влазить до середини та щойно за хвилинку вертається, щоб осу затягнути до приготовленої комори. Колиж сверщок іще ворушився, тоді оса перетинає голову своїй жертві та вбиває їй щоки в голову аж до мізку, одначе його не роздушує, лише масує його обережно поки сверщок не перестане зовсім ворошутися.

Та не лише сверщки, але й інші комахи зносить оса до своєї комори. І тут найцікавіше, що кожну жертву обезсилює ріжно, одначе все так, що вцілює їх у ті частини нервової системи, які треба знищити, щоб жертва була зовсім безсила. Сверщка оса жалить тричі, гусільницю в кожний перстень, щоби спаралізувати кожний нервовий вузол. А павуків обезсилює ця оса лише одним уколенням.

Найцікавіще, що личинку хруща, зв. цетонія, яка має осередок руху лише в одному місці, наша оса пізнає і відріжнеє від гусільниць, до яких вона дуже подібна. Цю личинку вжалить оса лише раз, точно в те місце, де треба, щоб личинку спаралізувати.

Ці подробиці справді подиву гідні. Кожний спитає, відки ця оса так розуміється на анатомії (будові тіла) комах, відки знає, де є нервові осередки в кожної породи комахи? Самособою, що оса того не може знати, що ціла її поведінка зводиться до ланцюха відрухів, а апарат тих відрухів переходить із ґенерації на ґенерацію. Одначе всеж таки мусимо дивуватися, який цей апарат прецизний, чуткий. Як дуже прецизно ділають ті відрухи, бачимо з того, що славний природник Фабр старався наслідувати осу і колов комахи якнайтоншими голками точнісенько в ті самі місця, в які жалить їх оса. Фаброві проби були безуспішні, бо або зовсім не міг обезвладнити комахи, або вбивав її. Цієї штуки, щоб вколенням обезсилити, а не вбити комахи, щоб точно потрапити в потрібний нервовий осередок, а не ушкодити інших орґанів, штуки, яку без помилки робить ося, не вмів зробити Фабр.

Таку силу дала комахам всемогуча природа.

НОВІ ДОСЛІДИ НАД БАРВОЮ ВОЛОССЯ.

(4)

Щораз більше людей сивіє на світі, щораз більше смарує сиве волосся всякими фарбами, щоб закрити сліди старости. А проте знаємо, що сивий волос ще не ознака старости. Є зовсім старі люди — не сиві, є зовсім молоді — здорові, повні енерґії з сивою головою. Нема нічого поганішого, як старша поважна жінка, з голови якої злізає фарба або яка виглядає як вимальований страхополох, хоч їй здається, що вона помолодила себе, закривши сивину.

Чому люди сивіють, цього ще не знають точно вчені. Відомо, що від страху можна посивіти за одну ніч; від журби і клопотів швидше ніж від безжурного життя. Та є й випадки, що умово недужі, які зовсім були сиві, діставали давній природний колір волосся — чорний.

Наше волосся складається з тої самої роговатої субстанції, що роги волів, копита коней або наші нігті. Ця субстанція „кератин" не розпускається ні у воді ні у квасах. Щойно після довшого вивару у сірці можна дослідити у темно-колірової рідині останню складовину, досі ще хемічно не розкладену, що імовірно надає колір волоссю. Є це т. зв. мелянін. Два професори німецького університету у Празі д-р З. Сторш і д-р Р. Ріхтер ствердили, що волосся не складається з одноцільної субстанції; воно має два елементи, „девкокератие" і „мелянокератие", що містять біляві та чорняві тільця, без огляду на те, чи хто має чорне чи біле волосся. Тільки сивина волосся так званих альбіносів не має „мелянокератиду" — чорних тілець. Є ще третій елемент, „р о д о к е р а т и д", у волоссі рудих, що нагадує маленькі клаптики помідорів. П е р е х о д и ріжних ступнів чорного в о л о с с я від ясно-чорного до темно-чорного залежить від ріжних сполук. При хемічному їх розкладі надибуємо ріжні несподіванки. Як можна використати дотеперішню наукову аналізу для практичного фабрикування волосся, покищо невідомо.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ З КРАЮ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЬОГОДНІ!

Бабські Забобони, комедія у 4 відслонах (5 муж. 2 жен.) — 25 ц.
Берім біду за роги, велика збірка веселих сценок, пісень-куплетів, розмов та одноособових і збірних самоговірок, на веселий вечір — 45 ц.
Вигадливий бурсак, комедійка для молоді в 2-ох діях, з часів Хмельниччини (2 женщини, 4 мужчин, дівчата, хлопці) — 25 ц.
Козачка, песа на 4 дії, (10 мужчин, 3 женщин, гурт) — 30 ц.
Ой видно село, драма на 3 дії, з недавнього минулого (6 мужчин, 3 женщини, гурт) — 35 ц.
Село на сцені, збірка монольоґів, діяльоґів, співів і представлення, які надаються для влаштовування; ревії, вечерниці, товариські збрання тощо — 30 ц.
Ой три шляхи широкії, драма з сучасного життя в 4-ох діях, 8 муж., 5. жен. — 30 ц.
Садок вишневий коло хати, песа на одну дію, на підставі молодечого життя Тараса Шевченка. 2 муж., 1 жінка, 6 дітей — 25 ц.
Інсценізації вибраних творів **Тараса Шевченка** з 15 образками, укладу сцени та 6 піснями в нотах — 40 ц.
Козацький рік, песа на 3 дії в 5 відслонах, 5 муж., 4. жен. 30 ц.
Києв наш, історична драма на 5 дій з часу боїв українського війська з большевиками, 8 муж., 2 жен. — 30 ц.
Інституткa, інсценізація на 6 картин з оповідання Марка Вовчка. 10 жен., 2 муж. — 35 ц.
Слава Кобзареві, сценічна картина, присвячена памяти Тараса Шевченка, з додатком 7 пісень на Свято Шевченка — 25 ц.

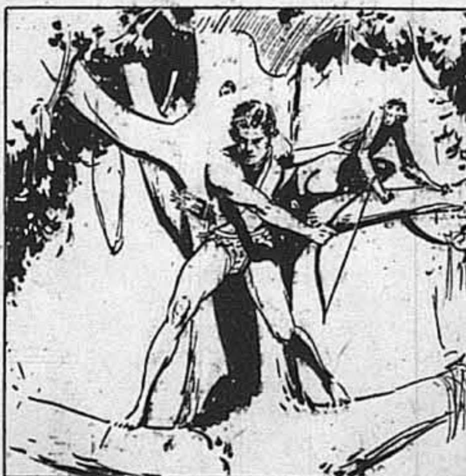
На кредит і на C. O. D. не висилаємо. Замовлення висилайте на адресу:

"SVOBODA"
P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (3)

Мала Нкіма відчула готовість Тарзана до боротьби. Хоч вона любила всякі відважні справи, то проте перед кожною небезпечною виправою вона старалася відмовити Тарзана від того. „Слухай, брате Тарзане", жебоніла вона. „Ходім звідсіля в нетри. Отсі люди страшні. Пощо нам мішатися до них? Вони бють не нас, а також не відбирають нам бананів ні горіхів".

Але Тарзан не звертав на жебоніння Нкіми ніякої уваги. Він пильно обсервував групу людей унизу і старався по деревах знайтися вгорі на тім шляху, куди мала переходити згадана група. Тарзан рішився взяти дикунів несподіванкою, а потім погрозами, і в той спосіб врятувати незнаного білого чоловіка з їх рук. Він ждав тепер на них, аж вони надійдуть.

Коли дикуни знайшлись недалеко нього, він з цілих грудей закричав: „Перестаньте катувати цього чоловіка!" Дикуни відразу пристанули і зо здивування остовпіли. Їм видалося, що це якийсь лісовий божок нагло заговорив до них. Один з них навіть завважив: „Це бог дерев, піддаймося йому". Та інший замітив: „Бог дерев живе тільки в нашому городі".

Серед дикунів знаходився відважний юнак, який, здавалося, готов був виповісти війну навіть божкам. Поглянувши на дерево, звідки доходив голос Тарзана, він визиваючо заговорив: „Ми є діти божка дерев і він не позволить, щоб хтось зробив нам кривду". Сказавши це, він зареготавсь і, щоб доказати свою відвагу, сильно вдарив дрючком білого чоловіка.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МИШ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 146., відбудуться в суботу, 10. вересня, в год. 7:30 ввечір, в У. Р. Домі, 2326 Карпендер ул. Просимо всіх членів явитися точно, бо маємо важні справи: 1) справа льокалю, 2) справа фотоґрафії до ювилейної книги гр. кат. церкви Пресв. Успення в Гамтрамк, котра влаштовує 25-літній ювилей цього року, і інших багато ва них справ, котрі мусять бути полагод ені на тих зборах. — П. Андрушків, секр.

БРІДЖОРТ, КОНН. Збори Тов. Укр. Січ, від. 59., відбудуться в суботу, 10. вересня, в годині 7:30 вечором, в гали церковній. Збори зачнуться точно на означений час. Хто спізниться, не буде чути порядкових нарад. Члени повинні всі прибути на збори й заплатити вкладки. Хто не прибуде на збори, то нехай старається донести вкладку секретареві або касієрові найпізніше до 20. даного місяця. Члени, котрі все довгують і не звернуть довгу, будуть суспендовані. Якби суспендований член не дай Боже помер, то його родина не мала би права до посмертного. Нехай кожний член старається сповнити свій обовязок прибути на збори і заплатити свою належитість. — Іван Глива, секр.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

ПОШУКУЮ брата АНТОШКА ДЕРЕНЬ зо Струсова, повіт Теребовля. Тому 25 літ перебував у Шікаго. Його й всякого, хто знав би про нього, прощу зголоситись до сестри 207-8
КАТЕРИНИ ДЕРЕНЬ,
3163 Broadway, New York, N. Y.

